	URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE	
	<i>Informacja sygnałna</i>	Data opracowania - październik 2006 r.
Kontakt: e-mail: sekretariatUSKRK@stat.gov.pl tel. 012 415 38 84		Internet: http://www.stat.gov.pl/urzedz/krak

Nr 22

WYPADKI PRZY PRACY (poza rolnictwem indywidualnym) W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2005 ROKU

Informację opracowano na podstawie wyników badania wypadków przy pracy prowadzonego w oparciu o statystyczne karty wypadku Z-KW, które służby BHP przekazują do statystyki.

Od 1 stycznia 2005 r. zakres przedmiotowy statystycznej karty wypadku został zmieniony w związku z koniecznością dostosowania do zakresu badań wypadków przy pracy w krajach Unii Europejskiej. Zmiany dotyczą m.in. zastosowania nowych lub częściowo zmienionych klasyfikacji.

W 2005 roku z zakładów pracy zlokalizowanych na terenie województwa małopolskiego zgłoszono 5293 wypadki przy pracy i traktowane na równi z wypadkami przy pracy¹, w których poszkodowanych zostało 5331 osób.

W odniesieniu do poprzedniego roku zaznaczył się niewielki, wynoszący około 5% spadek zarówno liczby wypadków, jak i osób poszkodowanych. Wartości te w liczbach bezwzględnych zmniejszyły się odpowiednio o 262 (wypadki) i o 295 (osób). Najwięcej wypadków wydarzyło się w podmiotach zaliczonych do sekcji PKD wyszczególnionych w poniższej tabeli.

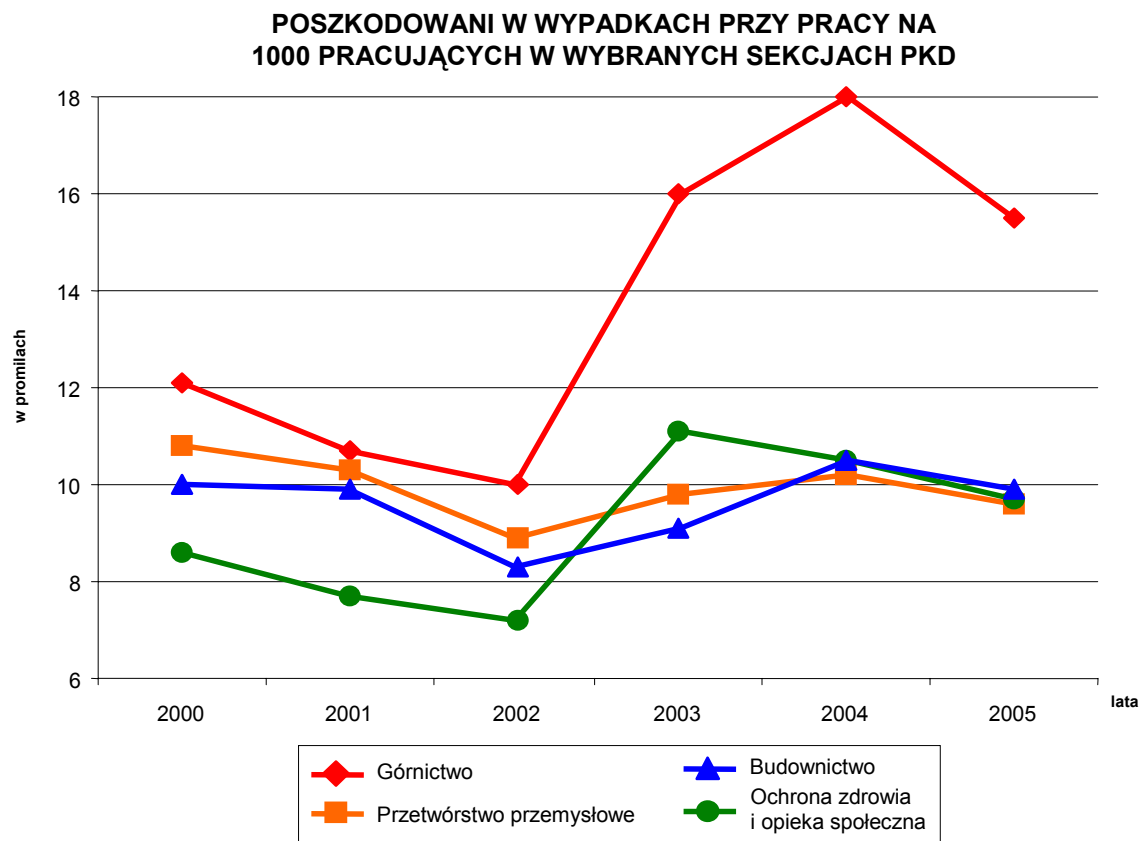
TABL.1. POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG SEKCJI PKD

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004	2005		
		w osobach	2004=100	na 1000 pracujących
OGÓŁEM	5626	5331	94,8	6,3
Przetwórstwo przemysłowe	1939	1778	91,7	9,6
Handel i naprawy	667	743	111,4	4,4
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	647	597	92,3	9,7
Budownictwo	591	587	99,3	9,9
Obsługa nieruchomości i firm	409	307	75,1	4,2
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	283	254	89,8	4,9
Pozostałe sekcje - razem	1090	1065	97,7	4,3

W 2005 roku w jednostkach większości sekcji zaznaczył się spadek liczby osób poszkodowanych w wypadkach, jedynie w sekcji Handel i naprawy oraz Hotele i restauracje liczba poszkodowanych wzrosła.

¹ W dalszej części opracowania określenie „wypadki przy pracy i traktowane na równi z wypadkami przy pracy” zastąpiono skrótami „wypadki”, „wypadki przy pracy” lub „wypadki związane z pracą”.

Analiza natężenia wypadków (liczby poszkodowanych na 1000 pracujących) wskazuje, że najwyższy współczynnik natężenia wypadków w 2005 roku wystąpił w sekcji Górnictwo - 15,5%. Ponadto najczęściej do wypadków dochodziło w firmach budowlanych, placówkach ochrony zdrowia oraz podmiotach przetwórstwa przemysłowego - po blisko 10 osób poszkodowanych na 1000 pracujących, przy średnim natężeniu niewiele ponad 6 osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy w gospodarce ogółem. Porównując te współczynniki w poszczególnych sekcjach na przestrzeni ostatnich 5 lat, zwraca uwagę wzrost natężenia wypadków po 2002 roku.

Tak jak rok wcześniej najliczniejszą zbiorowość stanowiącą 15% ogółu poszkodowanych w wypadkach związanych z pracą w 2005 roku stanowiły osoby wykonujące zawody z grupy - robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń. Co 10-ty poszkodowany pracował w zawodzie z grupy - górnicy i robotnicy budowlani. Pracujący jako operatorzy i monterzy maszyn stanowili 8%, a kierowcy i operatorzy pojazdów 7% ogółu poszkodowanych.

Ponad 1/3 poszkodowanych w wypadkach przy pracy zatrudniona była przez największe jednostki, w których liczba pracujących wynosiła 500 osób i więcej.

I. STRUKTURA DEMOGRAFICZNO-SPOŁECZNA POSZKODOWANYCH

W łącznej liczbie poszkodowanych zdecydowanie przeważali mężczyźni, którzy zarówno w 2005 jak i w 2004 roku stanowili 70% wszystkich poszkodowanych. Przewaga ta zaznaczyła się w większości sekcji PKD poza czterema: Hotele i restauracje, Pośrednictwo finansowe, Edukacja oraz Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

Przewaga kobiet wśród poszkodowanych w wyżej wymienionych sekcjach ma związek ze znaczną feminizacją pracujących w zakładach tych sekcji.

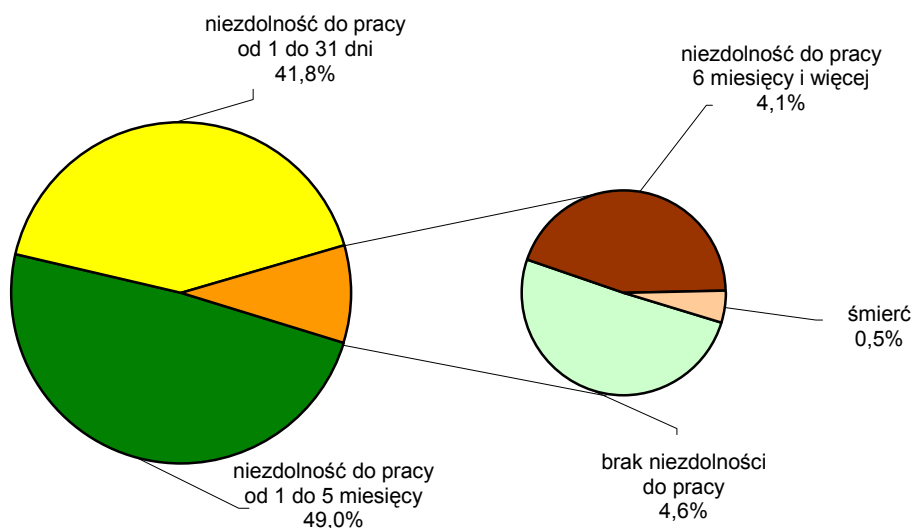
W obu omawianych okresach najliczniejsze grupy poszkodowanych stanowili pracownicy w wieku 25 - 34 lata oraz 35 - 44 lata, stanowiące odpowiednio 30% (w 2004 - 29%) i 27% (w 2004 - 29%) poszkodowanych. Najniższy odsetek poszkodowanych uwidocznił się wśród pracowników mających mniej niż 18 lat oraz 65 lat i więcej, - po 0,3%, co jest związane z ich niewielkim udziałem w zbiorowości pracujących.

Wypadkom najczęściej ulegali pracownicy o najkrótszym - nieprzekraczającym roku - stażu pracy, którzy zarówno w 2005 jak i w 2004 roku stanowili ok. 30% ogółu poszkodowanych.

II. SKUTKI WYPADKÓW PRZY PRACY

W 2005 roku wśród 5331 poszkodowanych 25 osób poniosło śmierć; (rok wcześniej w wypadkach przy pracy zginęło 35 osób). Dalsze 5058 poszkodowanych uległo wypadkom powodującym niezdolność do pracy (rok wcześniej 5307), a kolejne 248 osób uczestniczyło w wypadkach, które nie spowodowały nieobecności w pracy (w poprzednim roku 284).

STRUKTURA POSZKODOWANYCH W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG SKUTKÓW WYPADKÓW W 2005 R.

Wśród osób, które uległy wypadkom powodującym niezdolność do pracy najliczniejsza grupa - 2610 osób była nieobecna w pracy przez okres od 1 do 5 miesięcy; 2230 osób przebywało na zwolnieniach lekarskich, które trwały mniej niż 1 miesiąc, a 218 osób otrzymało zwolnienia trwające 6 miesięcy i więcej.

W 2005 roku łączna liczba dni niezdolności do pracy z powodu wypadków związanych z pracą wyniosła 257,5 tys. dni i w porównaniu do poprzedniego roku zmniejszyła się o 19,8 tys. dni, czyli o ponad 7%. Na jednego poszkodowanego przypadło średnio - podobnie jak rok wcześniej, 49 dni niezdolności do pracy. Wśród kobiet ta średnia była znacznie niższa i wyniosła 39 dni (w 2004 roku - 40 dni).

Najwyższą liczbę dni niezdolności do pracy odnotowano w sekcji Budownictwo, gdzie na jednego poszkodowanego przypadło 68 dni zwolnienia, a najniższą w sekcji Pośrednictwo finansowe - 30 dni. W jednostkach sektora publicznego średnia absencja wyniosła 44 dni i była nieco niższa niż w jednostkach sektora prywatnego, gdzie wyniosła 51 dni na jednego poszkodowanego.

W 2004 roku najwyższą absencję zanotowano w sekcji Górnictwo - 74 dni, a najniższą podobnie jak w ubiegłym roku - w sekcji Pośrednictwo finansowe - 35 dni. Także w 2004 roku dłużej na zwolnieniach lekarskich przebywali pracujący w jednostkach należących do sektora prywatnego (51 dni) niż w jednostkach sektora publicznego (47 dni).

W 2005 roku spośród 25 osób poszkodowanych w wypadkach powodujących śmierć najczęściej - 6 poszkodowanych - pracowało w jednostkach należących do sekcji Przetwórstwo przemysłowe, a 5 w sekcji Budownictwo. Zdecydowana większość wypadków ze skutkiem śmiertelnym (18) miała miejsce w jednostkach sektora prywatnego. Wśród poszkodowanych w tych wypadkach znalazły się 2 kobiety.

W omawianym okresie 60 osób uczestniczyło w wypadkach powodujących ciężkie uszkodzenie ciała, czyli naruszających podstawowe funkcje organizmu lub powodujących rozstrój zdrowia, chorobę nieuleczalną, zagrażającą życiu albo trwałą chorobę psychiczną i inne ciężkie skutki, w tym poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

Najliczniejszą grupę 26 poszkodowanych w tego rodzaju wypadkach zatrudniały jednostki z sekcji Przetwórstwo przemysłowe, a następnie Budownictwo - 13 poszkodowanych. W każdej z pozostałych sekcji liczba osób, które odniosły ciężkie obrażenia ciała nie przekroczyła 5.

Wśród poszkodowanych w wypadkach powodujących ciężkie uszkodzenie ciała 7 osób to kobiety. Również ta grupa wypadków, podobnie jak wypadki śmiertelne, częściej dotyczyła pracowników sektora prywatnego. W podmiotach tego sektora pracowało 47 osób poszkodowanych, czyli blisko 4/5 wszystkich, którzy odnieśli ciężkie obrażenia.

W 2004 roku liczba poszkodowanych z ciężkimi uszkodzeniami ciała była wyższa (81 osób), a poszkodowani podobnie jak w ubiegłym roku pracowali głównie w jednostkach sekcji Przetwórstwo przemysłowe, Budownictwo, a także w sekcji Handel i naprawy.

W 2005 roku z łącznej liczby 5293 wypadków 27 to wypadki zbiorowe, w których obrażenia odniosło 65 osób, w tym 4 z nich poniosły śmierć, a 3 odniosły ciężkie obrażenia ciała.

Rok wcześniej było 37 wypadków zbiorowych, w których poszkodowanych zostało 108 osób.

W 2005 roku wśród urazów odniesionych przez poszkodowanych w wypadkach związanych z pracą dominowały rany i powierzchowne urazy stanowiące 1/3, a następnie przemieszczenia, zwichnięcia, skręcenia i naderwania – blisko 1/4 wszystkich urazów. Co piąte uszkodzenie związane było ze złamaniem kości.

Na urazy odniesione w wypadkach najbardziej narażone były kończyny górne i dolne, na których umiejscowionych było po około 40% wszystkich urazów, a także głowa, której urazy wystąpiły u 11% poszkodowanych.

III. WYDARZENIA I PRZYCZYNY POWODUJĄCE WYPADKI

1. Wydarzenia

Począwszy od danych za 2005 rok wydarzenia powodujące wypadki przy pracy są wykazywane według dwóch kategorii.

A. Wydarzenia będące odchyleniem od stanu normalnego

Są to wydarzenia niezgodne z właściwym przebiegiem procesu pracy. W tej kategorii wyodrębniono 10 grup, których kolejność według częstości spowodowania wypadków przedstawiała się następująco:

- Poślizgnięcie, potknięcie się i upadek osoby - 30,9%,
- Uszkodzenie, rozerwanie, pęknięcie, ześlizgnięcie, upadek, załamanie się czynnika materialnego - 20,2%,
- Ruchy ciała bez wysiłku lub z wysiłkiem fizycznym - 19,9%,
- Utrata kontroli nad maszyną, środkiem transportu, transportowanym ładunkiem, narzędziem, obiektem lub zwierzęciem - 14,9%,
- Inne, niewyszczególnione odchylenia - 4,3%,
- Wstrząs, strach, przemoc, atak, zagrożenie, obecność - 3,7%,
- Wyrzut, wyciek, emisja substancji szkodliwych - 3,4%,
- Brak danych – nie ustalono wydarzeń - 1,7%,
- Odchylenia związane z elektrycznością, wybuch, pożar - 1,0%.

B. Wydarzenia powodujące uraz

Opisują w jaki sposób poszkodowany doznał urazu. W tej kategorii wyodrębniono również 10 grup, których kolejność ze względu na częstość ich wystąpienia kształtowała się następująco:

- Uderzenie przez obiekt w ruchu - 24,3%,
- Zderzenie z/lub uderzenie w nieruchomy obiekt - 23,7%,
- Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim lub chropowatym - 16,8%,
- Inne, niewyszczególnione wydarzenia - 12,4%,
- Obciążenie fizyczne lub psychiczne - 8,6%,
- Uwięzienie lub zmiżdżenie - 6,1%,
- Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi - 4,3%,
- Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia - 2,8%,
- Nieustalone wydarzenia - 0,7%,
- Tonięcie, zakopanie lub zamknięcie - 0,3%.

Analizując kategorię odchyień od stanu normalnego zauważa się, że ponad połowa odchyień była związana z poślizgnięciem, potknięciem się i upadkiem osoby albo ruchem ciała z wysiłkiem lub bez wysiłku fizycznego, a dalsze niewiele ponad 20% przypada na odchylenia polegające na uszkodzeniu, rozerwaniu, pęknięciu, ześlizgnięciu, upadku lub załamaniu się czynnika materialnego. Dość wysoki, wynoszący niemal 15% był udział odchyień z grupy: utrata kontroli nad maszyną, środkiem transportu, transportowanym ładunkiem, narzędziem, obiektem lub zwierzęciem. Wydarzenia z pozostałych grup tej kategorii wystąpiły w niewielu przypadkach.

W kategorii wydarzeń powodujących uraz, wydarzenia z pierwszej grupy spowodowały większość ciężkich urazów oraz tych, w wyniku których poszkodowani w wypadkach ponieśli śmierć.

Uderzenia przez obiekt w ruchu stanowiły niemal 1/4, a zderzenie z/lub uderzenie w nieruchomy obiekt dalsze niemal 24% ogółu wydarzeń. Relatywnie wysoki, wynoszący niemal 17% ogółu wydarzeń, był kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim lub chropowatym. Udział pozostałych grup wydarzeń powodujących urazy był znacznie niższy.

2. Przyczyny wypadków

W 2005 roku wśród przyczyn wypadków wyróżnia się 8 podstawowych grup. W porównaniu do obowiązującej wcześniej klasyfikacji została dodana jedynie grupa - inne, nie wymienione przyczyny, w związku z tym można miniony rok porównać do danych z 2004 roku.

TABL.2. PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004	2005
	w procentach	
OGÓŁEM	100,0	100,0
Nieprawidłowe zachowanie się pracownika	54,8	52,0
Niewłaściwa organizacja pracy i stanowiska pracy	13,2	11,1
Niewłaściwy stan czynnika materialnego	12,9	11,1
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym	7,8	8,1
Niewłaściwe, samowolne zachowanie się pracownika	7,6	7,1
Inne - nie wymienione przyczyny	-	6,1
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika	2,3	2,9
Nieużywanie sprzętu ochronnego	1,4	1,6

W omawianym roku, podobnie jak i w latach wcześniejszych, dominowała grupa przyczyn związanych z „nieprawidłowym zachowaniem się pracownika” spowodowanym: nieznajomością zagrożenia i zasad bezpiecznej pracy, lekceważeniem zagrożenia i poleceń przełożonych, niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności, zaskoczeniem niespodziewanym zdarzeniem, niewłaściwym tempem pracy, brakiem doświadczenia i innymi przyczynami. Przyczyny z tej grupy stanowią ponad połowę ogółu przyczyn wypadków związanych z pracą. W jednakowym stopniu, wynoszącym ponad 11%, wystąpiły przyczyny wypadków z grupy „niewłaściwa organizacja pracy i stanowiska pracy” oraz „niewłaściwy stan czynnika materialnego”. Udział pozostałych grup przyczyn był znacznie mniejszy.

IV. STRATY SPOWODOWANE WYPADKAMI

Wypadki zgłoszone w 2005 roku, oprócz strat wynikających z absencji poszkodowanych, spowodowały 2,9 tys. roboczogodzin strat czasu pracy osób, które nie uczestniczyły w wypadkach, ale nie mogły wykonywać swojej pracy z powodu np. przestoju w produkcji lub udzielania pomocy poszkodowanym. Rok wcześniej straty te były znacznie niższe i wynosiły 1,8 tys. roboczogodzin.

W związku z zaistniałymi wypadkami uszkodzeniu ulegały maszyny, narzędzia, surowce, wyroby gotowe, budynki i ich wyposażenia itp., a wartość tych strat oszacowano w 2005 roku na 2376 tys. złotych. W 2004 roku straty te były znacznie niższe i wynosiły 1435,8 tys. złotych.